

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
О.В. Пономаренко
«_____» _____ 20 р.

Організація дозвілля дітей з особливими освітніми потребами

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
спеціальності 012 - «Дошкільна освіта»
освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»

Укладачі Заверико Н.В., доктор педагогічних наук; професор по кафедрі соціальної педагогіки, Авраменко У.В., викладач кафедри соціальної педагогіки.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної педагогіки
Протокол № 1 від “__” _____ 2020 р.
Завідувач кафедри _____ Н.В.Заверико

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології
Протокол № 1 від “__” _____ 2020 р.
Голова науково-методичної ради
факультету _____ І.В.Козич

2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 - «Освіта/Педагогіка»	Нормативна	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Розділів – 2	Спеціальність: 012 - «Дошкільна освіта»	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 120	Освітня програма «Дошкільна освіта»	Лекції	
		26 год.	6 год.
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: бакалаврський	Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	110 год.
		Вид контролю: Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Організація дозвілля дітей з особливими освітніми потребами» є ознайомлення студентів з теоретико-методичними засадами організації дозвілля дітей з особливими потребами, формування у студентів навичок модифікації та адаптації дозвіллевих заходів відповідно до індивідуальних особливостей дошкільників з обмеженими можливостями здоров'я.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Організація дозвілля дітей з особливими освітніми потребами» є:

- 1) ознайомити студентів з теоретичною основою дозвіллевої діяльності з дітьми з особливими потребами (поняття, складові, принципи, напрями, функції, моделі, форми та методи);
- 2) ознайомити студентів з історією та сучасним станом організації дозвілля для дітей з особливими потребами в системі спеціальних та інклюзивних дошкільних навчальних закладів в Україні і за кордоном;
- 3) забезпечити засвоєння студентами знань методичних засад соціально-педагогічної діяльності в контексті організації дозвілля з дошкільниками з особливими потребами;
- 4) сформуванню у студентів умінь планувати та організовувати дозвіллеві заходи для колективів дітей з особливими потребами та для інклюзивних груп, що включають дітей з особливими потребами;
- 5) мотивувати студентів до засвоєння навичок організації дозвіллевої діяльності шляхом створення індивідуальних мікропроектів та залучення до волонтерської роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність та соціалізуюче значення дозвіллевої діяльності для дітей з особливими потребами;
- теоретичні засади, сучасний стан і тенденції розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими потребами;
- нормативно-правове забезпечення організації дозвілля дітей з особливими потребами;
- зміст культурно-дозвіллевої діяльності дітей з особливими потребами та різноманітність форм та принципи її організації;
- специфіку потреб, інтересів, установок, мотивів дозвіллевої активності дітей з особливими потребами відповідно їх віку та особливостям нозологій;
- стан і тенденції розвитку дитячих рухів, товариств, організацій та їх роль в організації змістовного дозвілля для дітей з особливими потребами.

вміти:

- виявляти потреби та інтереси дітей з особливими потребами в різних видах дозвіллевої діяльності;
- враховувати вікові, нозологічні, статеві та інші індивідуальні особливості клієнтів при побудові сценарію
- залучати дітей та дорослих до активної культурно-дозвіллевої діяльності;
- застосовувати на практиці методи культурно-дозвіллевої діяльності;
- розробляти та впроваджувати програми та сценарії дозвіллевих тематичних заходів з урахуванням особливих потреб їх учасників.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей:**

- Здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми та інші загальні компетенції.
- Здатність до навчання дітей раннього і дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.
- Здатність до виховання у дітей інтересу і поваги до національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів.
- Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку естетичного ставлення до довкілля, емоційного сприймання і переживання творів мистецтва.
- Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку досвіду самостійної творчої діяльності у різних видах мистецтва (образотворче, музичне, театральне).
- Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.
- Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими потребами відповідно до їхніх можливостей (інклюзивна освіта).

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Організація дозвілля дітей з особливими освітніми потребами» спирається на знання вміння та навички одержані

студентами на педагогіці, дитячій, віковій та спеціальній психології, фізіології ВНД, дозвіллезнавстві, дефектології, соціальній педагогіці, методиці фізичної культури, основах сценарного мистецтва. Знання та уміння одержані в процесі вивчення курсу будуть поглиблені та автоматизовані в ході виробничої та переддипломної практики.

1. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Дозвілля як соціокультурне явище та інструмент соціалізації.

Тема 1. Система організації відпочинку.

Сутність поняття дозвілля. Історія дозвілля дітей з особливими потребами. Роль та місце дозвілля в житті та побуті дитини з особливими потребами. Обмежені можливості та їх вплив на дозвіллеву сферу. Компенсаторні здібності та перерозподіл відсоткового співвідношення дозвіллевих активностей в залежності від нозологій.

Тема 2. Дозвілля як важливий фактор соціально-культурної реабілітації дітей з особливими потребами.

Сфери, зміст і форми дозвільних занять дітей з особливими потребами. Соціалізація дошкільників з особливими потребами за допомогою розвиваючих ігор. Соціально-культурний патронат сім'ї дитини-інваліда. Адаптація та модифікація дозвіллевих активностей відповідно до нозологій.

Тема 3. Методичні особливості створення дозвіллевих програм та організації різних видів дозвіллевої діяльності.

Поняття і сутність культурно-дозвіллевих програм, їх особливості та типологія. Етапи підготовки культурно-дозвільної програми; менеджмент дозвілля. Особливості режисури культурно-дозвіллевих програм. Ігрова динаміка – ключовий компонент утримання уваги.

Тема 4. Соціально-педагогічна діяльність в інститутах дозвіллевої сфери.

Позакласна робота як форма організації дозвілля. Туристично-краєзнавча соціально-педагогічна діяльність та її форми. Особливості організації дозвілля в літніх наметових таборах. Особливості неформального спілкування в клубах за місцем проживання. Роль дозвілля та анімації у структурі професійної діяльності соціального педагога.

Розділ 2. Організація окремих видів дозвіллевої діяльності

Тема 5. Особливості пасивного відпочинку дітей з особливими потребами.

Сутність, призначення та характеристика пасивного відпочинку. Інформаційне наповнення (контент) пасивного відпочинку, його відповідність віковим та індивідуальним особливостям. Медитативні практики для дітей з особливими потребами дошкільного віку.

Тема 6. Умови розвитку творчих здібностей дітей з особливими потребами в дозвіллевій діяльності.

Значення творчості для дітей з особливими потребами. Види творчості та їх взаємозв'язок з дозвільною активністю. Формування мотивації до творчої діяльності від перцептивних до продуктивних творчих проявів. Сучасні технології та творчість дітей з особливими потребами.

Тема 7. Роль батьків в організації змістовного дозвілля дітей з особливими потребами.

Сімейне дозвілля – інструмент соціалізації, рекреаційна функція сім'ї та спосіб налагодження внутрішньосімейної комунікації. Рекомендації батькам щодо організації дозвілля дітей з особливими потребами. Роль педагога в мотивації батьків на організацію змістовного дозвілля.

Тема 8. Проблеми підготовки фахівців для сфери дозвілля

Сучасні напрямки підготовки спеціалістів у сфері дозвілля в країнах Західної Європи. Сучасні напрямки підготовки спеціалістів у сфері дозвілля в США. Вітчизняний дозвіллевий простір та підготовка фахівців дозвіллевої сфери.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		Л	с/п	лаб	Інд	с.р.		Л	с/п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Розділ 1.														
Дозвілля як соціокультурне явище та інструмент соціалізації														
Тема 1. Система організації відпочинку.	14	2	2				10							
Тема 2. Дозвілля як важливий фактор соціально-культурної реабілітації дітей з особливими потребами.	18	4	2				12							
Тема 3. Методичні особливості створення дозвіллевих програм та організації різних видів дозвіллевої діяльності.	20	6	2				12							
Тема 4. Соціально-педагогічна діяльність в інститутах дозвіллевої сфери.	14	2	2				10							
Разом за 1 розділом	66	14	8				44							

Розділ 2.												
Організація окремих видів дозвіллевої діяльності												
Тема 5. Особливості пасивного відпочинку дітей з особливими потребами.	12	2	2			8						
Тема 6. Умови розвитку творчих здібностей дітей з особливими потребами в дозвіллевій діяльності.	18	4	2	-	-	12						
Тема 7. Роль батьків в організації змістовного дозвілля дітей з особливими потребами.	16	4	2			10						
Тема 8. Проблеми підготовки фахівців для сфери дозвілля	8	2				6						
Разом за 2 розділом	54	12	6	-	-	36						
Усього годин	120	26	14			80						

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система організації відпочинку.	2
2	Дозвілля як важливий фактор соціально-культурної реабілітації дітей з особливими потребами.	4
3	Методичні особливості створення дозвіллевих програм та організації різних видів дозвіллевої діяльності.	6
4	Соціально-педагогічна діяльність в інститутах дозвіллевої сфери.	2
5	Особливості пасивного відпочинку дітей з особливими потребами.	2
6	Умови розвитку творчих здібностей дітей з особливими потребами в дозвіллевій діяльності.	4
7	Роль батьків в організації змістовного дозвілля дітей з особливими потребами.	4
8	Проблеми підготовки фахівців для сфери дозвілля	2
	Разом	26

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система організації відпочинку.	2
2	Дозвілля як важливий фактор соціально-культурної реабілітації дітей з особливими потребами.	2
3	Методичні особливості створення дозвіллевих програм та організації	2
4	Соціально-педагогічна діяльність в інститутах дозвіллевої сфери.	2
5	Особливості пасивного відпочинку дітей з особливими потребами.	2

6	Умови розвитку творчих здібностей дітей з особливими потребами в дозвіллевій діяльності.	2
7	Роль батьків в організації змістовного дозвілля дітей з особливими потребами.	2
	Разом	14

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Система організації відпочинку.	10
2	Дозвілля як важливий фактор соціально-культурної реабілітації дітей з особливими потребами.	12
3	Методичні особливості створення дозвіллевих програм та організації різних видів дозвіллевої діяльності.	12
4	Соціально-педагогічна діяльність в інститутах дозвіллевої сфери.	10
5	Особливості пасивного відпочинку дітей з особливими потребами.	8
6	Умови розвитку творчих здібностей дітей з особливими потребами в дозвіллевій діяльності.	12
7	Роль батьків в організації змістовного дозвілля дітей з особливими потребами.	10
8	Проблеми підготовки фахівців для сфери дозвілля.	6
	Разом	80

8. Види контролю і система накопичення балів

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: **поточного** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі певної теми чи окремого розділу) та **підсумкового** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Поточне тестування та самостійна робота		Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2	40	100
30	30		

Максимальна кількість балів за результатами поточною контролю складає 60 балів, з яких:

- 30 - за теоретичні знання (доповіді на семінарських/практичних заняттях, проходження поточного тестування);
- 30 - за практичні вміння (активна робота на семінарських/практичних заняттях, виконання практичних завдань згідно плану семінарського/практичного заняття).

Допуск до підсумкового контролю - 35 балів.

Максимальна кількість балів за результатами підсумкового контролю (залік) складає 40 балів, з яких:

- 20 балів - за теоретичні знання (підсумкове тестування);
- 20 балів - за практичні вміння (виконання завдань творчого характеру).

з/п	№	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1		Підготовка завдань самостійної роботи. <i>Термін виконання: у межах підготовки до семінарських/практичних занять.</i>	5	3	15
2		Презентація і обговорення завдань самостійної роботи на семінарському/практичному занятті. Робота на семінарському/практичному занятті: участь у дискусіях, виконання практичних завдань. <i>Термін виконання: під час проведення семінарських/практичних занять.</i>	5	5	25
3		Контрольне тестування (письмове) за результатами вивчення матеріалу Розділу 1.	1	10	10
		<i>Термін виконання: по завершенню вивчення останньої теми Розділу 1.</i>			
4		Контрольне тестування (письмове) за результатами вивчення матеріалу Розділу 2. <i>Термін виконання: по завершенню вивчення останньої теми Розділу 2.</i>	1	10	10
5	Залік	Теоретична складова. Підсумкове письмове тестування за результатами вивчення курсу у повному обсязі (Розділи 1 і 2) для перевірки якості засвоєння теоретичного матеріалу курсу. <i>Термін виконання: під час заліку, згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>	1	20	40
		Практична складова. Підготовка та захист завдань творчого характеру. <i>Термін виконання: упродовж екзаменаційно-залікової сесії (не пізніше дня заліку за розкладом)</i>		20	
Усього			13		100

Критерії оцінювання роботи на семінарських/практичних заняттях:

5 балів:

- свідоме, правильне, глибоке й повне засвоєння і розуміння програмного матеріалу;
- виклад матеріалу впевнений, логічний, лаконічний, аргументований;
- уміння аналізувати відповідні положення, поняття, твердження;
- самостійне, творче застосування знань.

4 бали:

- свідоме з незначними помилками та прогалинами засвоєння програмного матеріалу, які студент спроможний виправити після зауважень або за допомогою викладача;
- самостійне репродуктивне застосування знань;
- деякі порушення логіки та послідовності відповіді.

3 бали:

- механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу із великими прогалинами;
- порушення логіки та послідовності відповіді, недостатня самостійність мислення.

- репродуктивне застосування знань за вказівками викладача.

0-2 бали:

- відсутність знань, умінь та навичок;
- несвідоме, механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу з великими прогалинами;
- відсутність самостійності, неспроможність виправити помилки при зауваженні чи додаткових запитаннях.

Критерії оцінювання творчого завдання:

9-10 балів:

- виклад матеріалу логічний та послідовний;
- самостійне, творче, ініціативне застосування знань;
- поєднання повноти та лаконічності у виконанні завдання;
- відмінна якість оформлення.

6-8 балів:

- виклад матеріалу логічний, послідовний, лаконічний;
- самостійне репродуктивне застосування знань за вказівками викладача;
- старанність і вправність застосування набутих знань;
- добра якість оформлення.

3-5 балів:

- механічність, фрагментарність викладу матеріалу;
- порушення логіки та послідовності подання інформації;
- недостатня самостійність мислення;
- задовільна якість оформлення.

0-2 балів:

- відсутність виконання всіх завдань;
- неповне висвітлення матеріалу;
- фрагментарність подання інформації;
- незадовільна якість оформлення.

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 - 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 - 89 (дуже добре)	4(добре)	
C	75 - 84 (добре)		
D	70 - 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 - 69 (достатньо)		
FX	35 - 59 (незадовільно - з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 - 34 (незадовільно - з обов'язковим повторним курсом)		

–

9. Рекомендована література

Основна:

1. Бойчелюк В. Й., Бойчелюк В. В. Дозвіллезнавство : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.
2. Василькова Т. А., Василькова Ю. В. Социальная педагогика : учеб. пособ. Москва : КНОРУС, 2010. 240 с.
3. Воловик А. Воловик Х. Педагогіка дозвілля : підручник. Харків : ХДАК, 1999. 332 с.
4. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навч. посіб. для вищ. навч. закл. Київ : Видавничий Дім "Слово", 2008. С. 215-233.
5. Киселева Т. Г., Красильников Ю.Д. Социально-культурная деятельность : ученик. Москва : МГУКИ, 2004. 539 с.
6. Киселева Т. Г. Теория досуга за рубежом : лекции по курсу «Культурно- досуговая деятельность» Москва : МГУК, 1992. 50 с.
7. Клід І., Женчук М. Цікаве й корисне дозвілля. Організація літнього відпочинку : посібник Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. 64 с.
8. Ковальчук Т. І., Мельничук Т. Ф. Організація роботи у сфері дозвілля: інформаційна складова : монографія, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : видавництво Лозовий В. М., 2013. 535 с.
9. Марафон дитячого дозвілля : навч.-метод. посіб. Дубровська Л. О. та ін. Ніжин : Видавництво НДУ ім.М.Гоголя, 2007. 315 с.
10. Небезанська О. А. Зростаємо разом: практикум сімейного дозвілля. Міжнар. благод. орг. партнерство "Кожній дитині". Київ : Книга, 2013. 106 с.
11. Організація дозвілля дітей у дитячій ігротехі : посіб. для викладачів пед. ВНЗ, учителів, вихователів, працівників позашк. установ, аспірантів, студентів. Харків : нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2014. 39 с.
12. Петрова І. В. Дозвілля у зарубіжних країнах : підруч. для студ. вузів Київ : Кондор, 2005. 408 с.
13. Соціальна робота у сфері дозвілля : словник-довідник / уклад. О. Д. Балдинюк. Умань : Софія, 2008. 147 с.
14. Технології соціально-педагогічної роботи : навч. посіб. / за заг. ред. А. Й. Капської. Київ : УЦДССМ, 2000. 372 с.
15. Флегонтова Н. М. Педагогічна організація культурного дозвілля школярів : навч.- метод. посібник; АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ : Освіта України, 2008. 224 с.
16. Форми організації дозвілля дітей та молоді : метод. матеріали до тренінгу / за заг. ред. І. Зверевої. Київ : Наук. світ, 2004. 58 с.
17. Холковська І. Л. Організація дозвілля дітей у літньому таборі: ігри, конкурси, розваги; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2010. 256 с.
18. Чижиков В.М. Жарков А.Д. Культурно-досуговая деятельность : учебник/ под науч. ред. А. Д. Жаркова, В. М. Чижикова. Москва : МГУК, 1998. 461 с.
19. Шелестова Л., Чиренко Н., Чернякова Н. Дозвілля школярів: ігри, конкурси, розваги. Київ : Шкільний світ, 2012. 126 с.
20. Янушко Е.А. Игры с аутичным ребенком : електронний осібник. URL: https://www.bookol.ru/nauka_obrazovanie/meditsina/203910.htm

Додаткова:

1. Варенова Т. В. Коррекция развития детей с особыми образовательными потребностями; Москва : Форум, 2012. 272 с.
2. Дуликов В. З. Социально-культурная работа за рубежом. Москва : МГУКИ, 2003. 115 с.
3. Евтева Г. А. Психолого-педагогические основы использования свободного времени Львов : Просвещение, 1988. 121 с.

4. Кірсанов В. Шляхи вдосконалення підготовки фахівців для сфери дозвілля. Вища освіта України. 2006. №1. С.37-42.
5. Копієвська О. Р. Соціально-педагогічні аспекти організації дозвілля молоді в парковій системі зарубіжжя. Соціалізація особистості : зб. наук. праць. Київ, 1999. Вип. 3. С. 51-63.
6. Хитрюк В. В. Основы дефектологии. Москва : Издательство Гревцова, 2009. 280 с.

Інформаційні ресурси

1. Запорізький національний університет. Система електронного забезпечення навчання. - <http://moodle.znu.edu.ua/>
2. Наукова бібліотека ЗНУ. - <http://library.znu.edu.ua/>
3. Бібліотека українських підручників з різних галузей знань. - <http://westudents.com.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. - <http://www.nbuv.gov.ua/>

Погоджено _____
навчальний відділ « »